

Editorial

Milé čtenářky, milí čtenáři,

stálá expozice dějin a kultury německy mluvících obyvatel českých zemí je opět blíž k otevření. Vědecká rada Collegia Bohemica plně podpořila rámcovou koncepci výstavy, na jejíž rozpracování byla také schválena podpora z evropských fondů Cíl 3/Ziel 3. Kulturní hodnotu vznikající muzejní sbírky Collegia Bohemica potvrdilo Ministerstvo kultury jejím zápisem do své Centrální evidence sbírek pod názvem „Německé kulturní dědictví“. Podrobnosti těchto významných milníků na cestě za prvním tematickým muzeem v Česku se dočtete uvnitř listu. Koncepci muzea včetně plánu obou výstavních pater přikládáme ve zvláštní příloze.

Úspěšnou vernisáží vyvrcholil vzdělávací projekt Collegia Bohemica a sdružení Antikomplex „Tragická místa paměti jednoho regionu“. Studenti se zblízka a vlastníma očima podívali na „velkou“ i místní historii, poznali válečné a poválečné příběhy svých měst a jak doufáme, posílili také svůj vztah k severním Čechám.

Angažmá a umělecké nápady právě mladých lidí jsou těžištěm 12. Dnů české a německé kultury, na které bych Vás ráda pozvala. Po zrušení Českého centra v Drážďanech se Collegium Bohemicum stalo vedle Nadace Brücke/Most a Generálního konzulátu ČR hlavním pořadatelem této největší pravidelné přehlídky české kultury v zahraničí. Příští ročníky festivalu pomůže formovat nově jmenovaná programová rada. Věříme, že si z 90 akcí na 63 místech Euroregionu Elbe/Labe vyberete.

Tento rok přebírá Collegium Bohemicum organizaci konferencí Česko-německého diskusního fóra, významné platformy česko-německého dialogu. Na červnovou konferenci pro jeho pracovní skupinu Místa paměti v Chebu naváže výroční konference, kterou pořádáme 9. října v Národní technické knihovně v Praze. Její přípravou se nyní intenzivně zabýváme.

Mgr. Blanka Mouralová, ředitelka

Aktuálně

Výroční konferenci Česko-německého diskusního fóra 2010 organizuje Collegium Bohemicum

Uskuteční se 9. října 2010 v prostorách nové Národní technické knihovny v Praze. Jejím tématem jsou „Inovace – šance, rizika, předpoklady. Česko-německé impulsy“.

Téma inovací je aktuální vzhledem ke světové hospodářské krizi. Setkání umožní společnou, na budoucnost orientovanou česko-německou diskusi nad novými možnostmi evropského vývoje – nejen hospodářského, ale také celospolečenského.

Pro Česko-německé diskusní fórum, resp. jeho pracovní skupinu Místa paměti již Collegium Bohemicum uspořádalo úspěšnou

konferenci 5. června 2010 v Muzeu Cheb. Šest desítek špičkových historiků, politiků a dalších veřejně činných osobností diskutovalo o způsobech, kterými se utváří národní vyprávění, jako jsou příběhy spojované s různými sochami, knihami či místy. S příspěvkem vystoupili mj. historik prof. Milan Hlavačka, filosof a sociolog prof. Miloš Havelka, kunsthistorička prof. Milena Bartlová či prof. Rudolf Jaworski z Kielu.

Podle účastníků konference nepředstavují místa paměti pouhé geografické body na mapě. Jedná se také o skutečné nebo mytické osobnosti, budovy a památníky, pojmy a umělecká díla, která spoluutvářejí kolektivní identitu. Místa paměti mohou být také skupiny na sociálních sítích, třeba fanoušků hlásících se k vítězství českých hokejistů na olympiádě v Naganu. Vystupující se také zabývali otázkou manipulace paměti především v dějinách dvacátého století a představili metody výkladu využitelné ve výuce školního dějepisu. Těmi jsou například postupy, které zdůrazňují každodennost a osobní příběh oproti dosavadnímu důrazu na velké politické dějiny.

Konference vyústila ve shodu týkající se potřeby demokratizace vyprávění o dějinách a jeho individualizaci. Zakončila ji řeč hlavy valdštejského rodu Dr. Ernsta Waldstein-Wartenberga, kterou přednesla jeho neteř hraběnka Marie Czerninová.

Česko-německé diskusní fórum pečuje o česko-německý dialog. Vzniklo v prosinci 1997 na základě Česko-německé deklarace z ledna téhož roku. Těžištěm jeho práce jsou výroční konference hostící až dvě stě významných českých a německých osobností z politiky, vědy, ekonomiky a kultury.

Text: Ondřej Pavlík, koordinátor konference

Česko-německé
diskusní fórum

Robert Bosch Stiftung

Oznámení o soutěži

Collegium Bohemicum, o.p.s. připravuje v souladu se Soutěžním řádem České komory architektů a se zákonem o veřejných zakázkách **architektonicko-výtvarnou soutěž** o návrh.

Předmětem této dvoukolové soutěže je zpracování architektonického a výtvarného návrhu „realizace trvalé expozice k dějinám Němců v českých zemích“, rozpracování projektu této realizace a výtvarné řešení logotypu a grafického manuálu k expozici, která je určena pro rekonstruovanou budovu muzea v Ústí nad Labem.

Vyhlašovatelem je Collegium Bohemicum, o.p.s. se sídlem v Ústí nad Labem.

Předpokládané vyhlášení soutěže je 15. 10. 2010.

Více informací na www.collegiumbohemicum.cz

nebo na: info@collegiumbohemicum.cz

Z našich projektů

Muzeum třikrát podpořeno

Koncepci ústecké stálé expozice se členové vědecké rady Collegia Bohemica intenzivně zabývali dva roky. Na svém zasedání 25. června 2010 (viz foto) ji výslovně podpořili. Materiál nazvaný „Tematické okruhy k muzeu německy mluvících obyvatel českých zemí“ považují za bezvýhradně spolehlivý a odborně konzistentní základ pro budoucí výstavu, pro další rozšiřování sbírek a pro přípravu výstavního scénáře. Také ujistili Collegium Bohemicum svou plnou podporou v interních poradách i ve vztahu k veřejnosti.

Členové vědecké rady také zdůraznili pojetí expozice jako sondy, prezentace a kritického zhodnocení dějin a kultury Němců v českých zemích. Nejde tedy o muzeum česko-německých vztahů, ale o naši vlastní historii.

V souladu s transparentností přípravy expozice, kterou také zdůraznila vědecká rada, a s otevřenými a demokratickými principy Collegia Bohemica naleznete koncepci na našich webových stránkách. Jako zvláštní příloha je také vložena do tohoto Newsletteru.

Collegium Bohemicum – etablovaná muzejní instituce

K dějinám a kultuře německy mluvících obyvatel českých zemí dosud neexistují specializované sbírkové fondy. Collegium Bohemicum je tak první českou institucí, jež systematicky buduje muzejní sbírku k tématu. Její kvality a potenciál byly v květnu 2010 potvrzeny zápisem do Centrální evidence sbírek Ministerstva kultury České republiky.

Centrální evidence sbírek je veřejně přístupný seznam sbírek muzeí a galerií, který zřizuje Ministerstvo kultury. Obsahuje záznamy o více než 65 milionech položek movitého kulturního dědictví České republiky. Zápis do CES je povinný jen pro sbírky ve vlastnictví státu. Collegium Bohemicum dobrovolnou evidencí v CES veřejně deklaruje svůj záměr pečovat o sbírku na nejvyšší vědecké úrovni, rozšiřovat ji a přebírat na sebe profesionální závazky etablované muzejní instituce. Zápisu do CES předcházelo přijetí Collegia Bohemica do Asociace muzeí a galerií ČR na podzim roku 2009. V jeho rámci jsme pověřeni aktivní komunikací a aktivním pěstováním kontaktů u německojazyčných sousedů za celou Českou republiku. Collegium Bohemicum tak bude například pořádat pravidelné setkání zástupců muzeí a galerií z České republiky, Saska, Bavorska a Horního Rakouska na podzim roku 2012 v Muzeu Ústí nad Labem.

Sbírka Collegia Bohemica dnes obsahuje předměty od počátku sedmnáctého století. Stěžejní část pochází ze století osmnáctého až dvacátého. Jde jak o knihy (rukopisy a staré tisky), tak o trojrozměrné předměty ze skla, porcelánu a kovu. Zajímavé exponáty vám budeme do otevření muzea představovat na stránkách Newsletteru. Nákupy předmětů probíhají po konzultaci s poradním sborem pro sbírkotvornou činnost Collegia Bohemica z prostředků Česko-německého fondu budoucnosti. Sbírka je také soustavně doplňována z darů. Do skončení rekonstrukce Muzea města Ústí nad Labem je umístěna v jeho depozitářích.

Cíl3/Ziel 3

Evropský přesah projektu potvrzuje schválená finanční podpora na odbornou práci na scénáři k výstavě a architektonickému řešení z programu Cíl 3/Ziel 3 pro přeshraniční spolupráci mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko. Saským partnerem Collegia Bohemica je Ústav pro saskou historii a etnografii (ISGV) sídlící v Drážďanech. Projekt schválený 4. května zdůrazňuje příkladné zpracování dřívějšího soužití v česko-saském regionu. Obsahuje také přípravu doprovodných publikací a prezentací koncepce odbornému publiku.

S ISGV již Collegium Bohemicum úspěšně spolupracovalo v roce 2009 ve společném projektu propagačního kalendáře „Předměty vyprávějí“. Na jeho stránkách se veřejnost mohla poprvé seznámit s vybranými exponáty, které tematizovaly mj. evropský rozměr výměny myšlenek, podnikání, migraci či počátek turistiky. Ve webové podobě je ke zhlédnutí na stránkách obou institucí. Kalendář na rok 2011 nyní připravujeme.

Text: Tereza Šimůnková

Podařilo se

Exkurze Školy demokratického vzdělávání do NDR a Německého císařství

Na denní zážitkovou exkurzi do Školního muzea v Lipsku vyjeli účastníci vzdělávacích projektů Collegia Bohemica, především Školy demokratického vzdělávání. Konala se 24. června 2010 za účasti 57 studentů ve věku okolo 16 let a jejich pedagogů.

Lipské „Školní muzeum – Vyučovací dílna“ nabízí ve dvou dobově vybavených učebnách simulaci vyučování z Německého císařství kolem roku 1900 a z poloviny osmdesátých let v Německé demokratické republice. České studenty provedla a roli učitelky převzala ředitelka muzea Elke Urbanová. Mladí Češi a Češky si vyzkoušeli průběh hodiny vlastivědy v NDR včetně opakovaní pionýrských zákonů (viz foto) či agitace proti třídnímu nepříteli. V hodině simulující dobu císařství zase sborově zpívali císaři. Porovnáním tehdejších způsobů výuky získali studenti a studentky plastický přehled dějin vyučování a také si mohli uvědomit důležitost demokracie, konfliktní situace prověřily jejich osobní občanskou odvahu. Právě výchova k občanství a rozvoj svobodné občanské společnosti je cílem Školy demokratického vzdělávání. Po prohlídce muzea následovala komentovaná procházka historickým centrem města a návštěva monumentálního památníku Bitvy národů (1813). Jeho sochařskou výzdobu vytvořil rodák ze Všerub u Plzně Franz Metzner.

Text: Tereza Šimůnková

Více na: www.skolademokracie.cz

Robert Bosch Stiftung

Tragická místa paměti jednoho regionu poputují Českem a Německem

Po roce a půl skončil školní projekt Tragická místa paměti. Přes osmdesát studentů gymnázií z Ústí nad Labem, Chomutova, Kadaně a Loun se během něj snažili nacházet tzv. velké dějiny let 1938–1945 na konkrétních místech svých vlastních měst. Mluvili s pamětníky, studovali archivní prameny a místní kroniky, aby našli silné místní příběhy z té doby.

Slavnostní zakončení proběhlo 13. května 2010. V kostele sv. Vojtěcha v Ústí nad Labem studenti celý den prezentovali svoji práci kolegům z dalších zapojených škol a hodnotili celý projekt z různých pohledů. Na závěr se konala veřejná vernisáž výstavy. V téměř zaplněném kostele zněly příběhy z války a poválečné doby tak, jak studentům přišly zajímavé a jak se jimi nechali inspirovat. Zažili jsme i několik velmi silných momentů, například když někdo vyprávěl příběh ze své vlastní rodiny. Práci studentů ocenili také primátor Ústí nad Labem Jan Kubata, zástupci ministerstva zahraničních věcí, německého velvyslanectví a Česko-německého fondu budoucnosti.

Projekt pokračuje i po oficiálním zakončení. Od podzimu 2010 bude Českem a Německem putovat výstava, dokončuje se publikace. Celý následující školní rok budeme organizovat prezentace na školách v Ústeckém kraji i celé České republice. Smyslem je nechat studenty obhájit jejich pohled na moderní dějiny před jejich vrstevníky.

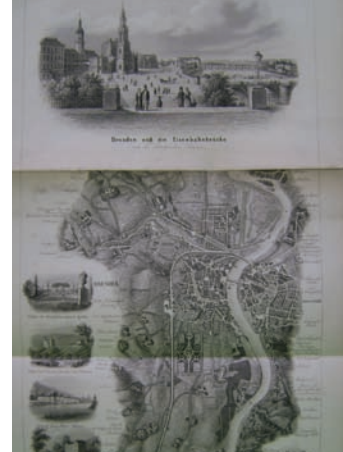
Rádi poukážeme na úspěch studentů z gymnázií v Lounech, kteří s prací o poválečném masakru na Němcích v Postoloprtech obsadili 3. místo v celostátní soutěži SOČ (Středoškolské odborné činnosti).

Hlavním smyslem projektu bylo vzdělat studenty a zároveň zkusit nové přístupy k výuce válečných a poválečných dějin. Na základě reflexí studentů se tento cíl podařilo naplnit. Jako bonus vznikla výstava a publikace, které nenahrazují odbornou práci, ale jsou rozhodně zajímavým příspěvkem k poznání tohoto období.

Text: Ondřej Matějka, Antikomplex (koordinátor projektu)

Více na: www.mistapameti.cz

anti komplex

Prapor Dělnického tělocvičného a sportovního svazu (ATUS, Der Arbeiter-Turn- und Sportverband) z Droužkovic, dříve Družkovic (Tauschkowitz) na Chomutovsku je jednou z možností, jak v expozici zachytit spolkový život německého obyvatelstva v českých zemích. ATUS vznikl v devadesátých letech devatenáctého století a samostatně fungoval do roku 1937. Jeho zábrěr se od atletiky postupně rozšířil na fotbal, volejbal, stolní tenis nebo vodní sporty. V českém prostředí by obdobou ATUS-u mohl být Svaz dělnických tělocvičných jednot. K roku 1890 se v Droužkovicích uvádí 625 německých obyvatel, ke konci třicátých let zhruba dvojnásobek.

Leporelo Prag-Dresdener Panorama für Touristen der Eisenbahn und Dampfschiffahrt vyšlo v Praze u Karla Andrého v roce 1858, tedy v době, kdy lodě na Labi ještě platily mýto. Publikace propaguje labskou turistiku. Obsahuje schematickou a kreslenou mapu cesty mezi českou a saskou metropolí včetně vedut měst. Důraz autoři položili na zachycení místních zámků. V mapě tak najdete pražský Vyšehrad, zámky v Troji a Rostkách anebo drážďanský Pillnitz. Labe bylo již v devatenáctém století splavné v délce necelých osmi set padesáti kilometrů a sloužilo jako významná dopravní tepna. Sasko-českou hranici přejíždělo kolem roku 1890 ročně na osm tisíc nákladních lodí. Zajímavostí je, že přes osmdesát procent z nich přijíždělo do Čech prázdných. V opačném směru jezdily bez nákladu jen jednotlivé lodě.

Na konci devatenáctého století bylo Labe splavné cirka 200 dní v roce, zamrzalo a led se na něm začínal lámat na přelomu února a března.

Text: Patrik Eichler

Výzva Collegia Bohemica

Přijímáme dary

a koupíme předměty pro první stálou expozici dějin a kultury německy mluvících obyvatel českých zemí.

Nadregionální expozice vzniká v Ústí nad Labem a mapuje 13. až 20. století. Protože dosud neexistovaly specializované sbírkové fondy, jsme odkázáni na zápůjčky partnerských institucí, koupí předmětů a pomoc zainteresovaných lidí všech národností a míst bydliště. Vlastníte předměty s česko-německým příběhem a jste ochotní je věnovat, odprodat nebo dlouhodobě zapůjčit? Prosím nabídněte: umělecké předměty, předměty denní potřeby, industriální památky, hudební nástroje, dokumenty, vyhlášky, fotografie, textilie, knihy.

Sbíráme do konce roku 2011.

Popis předmětů včetně foto a případnou dokumentaci prosím pošlete na adresu: simunkova@collegiumbohemicum.cz.

Za Váš příspěvek Vám předem děkujeme.

Uvidíte v muzeu:

Ve stálé expozici dějin a kultury Němců v českých zemích v Muzeu města Ústí nad Labem mohou návštěvníky zaujmout například tyto exponáty:

Lidé

Interní tým Collegia Bohemica nyní tvoří 12 spolupracovníků. Rádi bychom se Vám postupně představili.

Patrik Eichler pracuje v Collegiu Bohemicu jako dokumentátor sbírek a knihovník. Pochází z Trutnova. Několik let provázel ve vojenském muzeu na dělostřelecké tvrzi Stachelberg. Je mimo jiné spolueditorem sborníku Jan Palach '69 (Praha 2009) a spoluautorem stejnojmenné výstavy. Věnuje se moderním dějinám střední Evropy a tématům politiky dějin, spolupracuje s Masarykovou demokratickou akademií, působí jako novinář (např. Deník Referendum, bratislavská Pravda).

Thomas Oellermann od srpna 2010 koordinuje projekt Dějiny spojují na české straně. Pochází z Velbertu u Düsseldorfu a už několik let žije v Praze, kam se dostal díky studiu východoevropské historie a psaní své dizertační práce. Tu stipendijně podpořilo Collegium Bohemicum. "Na projektu Dějiny spojují se mi obzvlášť líbí spolupráce s kolegyněmi a kolegy v Collegiu a s Nadací Brücke/Most v Drážďanech. Obsahově je to mnohovrstevnatost pamětnických rozhovorů diktatur 20. století, které organizujeme na školách." Zajímají ho česko-německé dějiny, cizí jazyky a sport.

Vedoucí projektu Škola demokratického vzdělávání **PhDr. Ilona Rožková** pochází z Prahy. Na FSV UK vystudovala německá a rakouská studia a následujících sedm let pracovala u Česko-německého fondu budoucnosti, kde měla na starost administrativu Česko-německého diskusního fóra a zpracovávala projekty pro děti a mládež. Do Collegia Bohemica nastoupila před rokem. „Je jen málo živějších zaměstnání. Škola demokratického vzdělávání má na historických příkladech pomoci mladým lidem rozpoznat populisty, nacionalisty či jiné nebezpečné tendence ve společnosti a vyhodnotit, v čem chtějí jako občané žít. Proto si přejí, aby si na nás mladí lidé vzpomněli u voleb.“ Ve volném čase ráda řezbaří a začíná s rozšiřujícím studiem didaktiky dějepisu na PedF UK.

Tereza Šimůnková je dokumentátorka sbírek a stará o PR Collegia Bohemica. Pochází z Prahy. Vystudovala žurnalistiku na FSV UK, publikuje v MF DNES a Právu. „Profesionální a vstřícná komunikace může předejít nedorozuměním a předsudkům a v případě připravovaného muzea to platí dvojnásob. Navíc pokud se veřejnost nedozví, co děláme, přijde práce mnoha lidí vniveč.“ Pro Collegium Bohemicum také chystá knihu historických reportáží, které odvyprávějí příběhy vybraných exponátů. Vydala sbírku básní, překládá, cestuje.

Vybrané plánované kulturní akce

V rámci 12. Dnů české a německé kultury proběhne 90 akcí v 18 městech na 63 místech na celém území Euroregionu Elbe/Labe. V Ústí nad Labem a okolí vás zveme na tyto akce:

Festival německých filmů Kino Aussig

13. 10., 20:00, Experimentální prostor Mumie
„Soul Kitchen“
 Německo 2009, komedie

18.10., 20:00, Experimentální prostor Mumie
„Lila Lila“
 Německo/Švýcarsko 2009, komedie

27.10., 20:00, Experimentální prostor Mumie
„Cizinka“/„Die Fremde“
 Německo 2010, drama

3.11., 20:00, Experimentální prostor Mumie
„Dáma s pěti obry“/„Die Frau mit den fünf Elefanten“
 Německo/Švýcarsko 2009, dokument

10.11., 13:00 (Škola v kině) a 20:00,
 Experimentální prostor Mumie
„Gerdino mlčení“/„Gerdas Schweigen“
 Německo 2008, drama.
 Od dětství v Berlíně přes Osvětim po nový život v New Yorku. Autor knižní předlohy Knut Elstermann bude společně s režisérkou Brittou Wauerovou po projekci odpovídat na otázky publika. Prosím školy, aby se do 3. 11. nahlásily na adrese: kultura@collegiumbohemicum.cz

5.11., 20:00, Klub Cirkus
„Eño ñuño Eintopf“
 Porce česko-německých uměleckých chufovek na téma film uzavírá filmovou řadu „Kino Aussig.“ Projekce nových německých a švýcarských filmů pořádá Collegium Bohemicum ve spolupráci s Goethe-Institutem Praha a Experimentálním prostorem Mumie a pod záštitou hejtmanky Ústeckého kraje Jany Vaňhové.

2.11., 20:00, Klub Cirkus

„Poetry Slam Show“

Anarchie, poezie a humor ve slovním souboji.
 Pořádáno ve spolupráci s katedrou germanistiky UJEP.

3.11., 19:30, Filmový klub Aula

Václav Reischl: „Heim nach Böhmen“/„Návrat do vlasti“

Německo/Nizozemsko/Česko 2008, dokument
 Dvojjazyčný film českého filmaře žijícího 35 let ve Stuttgartu o autentických návratech do Česka. Na závěr diskuze s režisérem.

8.11., 19:30, Severočeská vědecká knihovna

Hildegart Stellmacher/Renate Trautmann: „Friede dem Fernen und Friede dem Nahen“/„Mír dalekému i blízkému“

Dvojjazyčná kniha o životě manželů Lauscherových, kteří přežili Terezín a další život zasvětili boji za lepší podmínky života obětí nacistické diktatury.

11.11., 18:30, Severočeská vědecká knihovna

Emma Braslavsky – autorské čtení

Její debut vyšel česky v létě 2010 pod názvem „Bez paměti“. Autorku (1970) doprovodí její český překladatel Tomáš Svoboda. Ve spolupráci se Středoevropským centrem Technické univerzity Drážďany. Podpořeno Nadací Roberta Bosche.

24.11., 17:30, Kampus UJEP (prostory bývalé nemocnice)

„III. Ústecká noc literatury“

Ústecké osobnosti čtou z děl spisovatelů českého původu, kteří žijí a tvoří v německy mluvících zemích. Čtení v češtině.
 Od 21.00 doprovodný kulturní program.
 Pořádáno ve spolupráci s Univerzitou J.E. Purkyně. S podporou Goethe-Institutu Praha.

26.11., 20:00, Klub Cirkus

„Hands up!“

Dvojkonzert kapel Hands up Excitement! (Berlín) a Čistírna po každé jinak (Ústí nad Labem)
 S podporou Goethe-Institutu Praha.

27.11., 11:00, Kulturní centrum Řehlovice

„Česko-německý kulturní brunch“

Kulinární dědictví česko-saského pohraničí. Kvůli omezené kapacitě se prosím hlase předem na: +420 775233318

Podrobnější informace najdete na:

www.collegiumbohemicum.cz/kalendar-akci/

Robert Bosch Stiftung

Kontakty

Collegium Bohemicum, o.p.s.
 Brněnská 2, 400 01 Ústí nad Labem
 Tel. 475 282 640, Fax: 475 282 646
 E-mail: info@collegiumbohemicum.cz
 (také adresa pro objednání Newsletteru)

Sídlo a fakturační adresa:
 Collegium Bohemicum, o.p.s.
 Masarykova 3, 400 01 Ústí nad Labem

Více informací najdete na našich webových stránkách
www.collegiumbohemicum.cz